

№ 19

30 березня 2026 р.

“Я був готовий покласти на вітар незалежності свою молодість і навіть власне життя”, — Георгій Гонгадзе.

22 березня 2016 року в Києві, на території церкви Миколи Чудотворця Набережного, відбулося поховання Георгія Гонгадзе — журналіста, який став символом боротьби за правду в незалежній Україні.

Майже шістнадцять років минуло від дня його зникнення до дня, коли рідні змогли провести його в останню путь. Поховання відбулося лише після того, як сім'я погодилася поховати знайдені останки, попри те, що справа про замовників убивства так і не була доведена до кінця.

У ніч із 16 на 17 вересня 2000 року Георгія викрали в центрі Києва. За даними слідства, до цього були причетні працівники правоохоронних органів.

Його вивезли за місто, зв'язали та жорстоко вбили. Тіло намагалися знищити, щоб приховати сліди злочину, а згодом один з убивць, генерал Пукач, повернувся та відрізав голову журналісту, щоб поховати її в іншому місці й замести сліди.

Цей злочин став одним із найгучніших у новітній історії України і символом того, наскільки небезпечною може бути правда для тих, хто боїться її почути. Гонгадзе був серед тих, хто не погоджувався мовчати. Його слова змушували думати, його тексти змушували ставити запитання, а його принциповість дратувала тих, хто звик до безкарності. Але саме завдяки таким людям суспільство не втратило здатності говорити вголос.

Минуло багато років, але його ім'я й досі звучить як нагадування: свобода слова ніколи не дається назавжди — її потрібно захищати знову і знову.

Пам'ять про Георгія Гонгадзе — це не лише про минуле. Це про відповідальність перед майбутнім. Поки ми пам'ятаємо тих, хто говорив правду, — правда має шанс жити.

Зі сторінки у ФБ «Читай українською»

У Львові стартував інформаційно-мистецький проєкт «Інтерв'ю на трьох».

За сприяння Львівської обласної організації Національної спілки журналістів України у Львові відбулася знакова культурна подія — офіційний старт нового творчого проєкту «Інтерв'ю на трьох».

Ініціатива покликана створити сучасний простір для змістовного діалогу з представниками культури, медіа, громадського сектору та іншими яскравими особистостями.

Формат заходу передбачає живий інтелектуальний діалог між трьома учасниками — запрошеним гостем та двома модераторами. Така модель дозволяє глибше розкрити особистість митця, його творчий шлях, світоглядні орієнтири та внутрішні сенси, які стоять за текстами.

Модератори проєкту: Наталія Калиновська — письменниця, журналістка, членкиня НСЖУ та НСПУ, викладачка Національний університет «Львівська політехніка» та Феодосія Колесник — письменниця, журналістка, членкиня НСЖУ, педагогиня. Саме їхній творчий і професійний тандем задає тон новому формату — глибокому, інтелектуальному та водночас живому спілкуванню.

На початку заходу з вітальним словом до учасників звернувся голова Львівської обласної організації Національної спілки журналістів України Ярослав Климович.

далі на 2 сторінці

Сергій Томіленко: «У воєнний час правда не виживає сама по собі — її щодня треба захищати»

До четвертої річниці повномасштабного вторгнення Росії відомий британський аналітичний центр Foreign Policy Centre (Лондон) опублікував колонку голови Національної спілки журналістів України Сергія Томіленка про те, як за чотири роки війни змінилася робота українських журналістів.

Foreign Policy Centre — незалежний дослідницький центр у Великій Британії, який спеціалізується на питаннях міжнародної політики, безпеки, демократії та свободи слова.

У колонці «Four Years On: Journalism Under Drones, Beyond Blackouts» йдеться про нову реальність української журналістики — постійну загрозу дронів, масштабні блекаути, інформаційний вакуум у прифронтових регіонах, роль друкованої преси під обстрілами, а також про значення міжнародної підтримки для збереження незалежних медіа. Окрему увагу автор приділяє людському виміру журналістської роботи під час війни та діяльності мережі Центрів журналістської солідарності.

Публікуємо українську версію колонки.

далі на 3 сторінці

Він привітав присутніх із запуском нового проекту та наголосив на важливості створення якісних комунікаційних платформ у сучасному інформаційному просторі.

У своєму виступі він побажав проекту «Інтерв'ю на трьох» успішного розвитку, цікавих гостей і змістовних розмов, які сприятимуть популяризації української культури, журналістики та мистецтва. Також він підкреслив, що подібні ініціативи є важливими для формування інтелектуального середовища та підтримки живого діалогу між митцями, журналістами і громадськістю.

Особливим гостем студії став Роман Ковальчук — заслужений артист України, доцент кафедри сольного співу Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. Його участь надала зустрічі міждисциплінарного звучання, адже розмова вийшла далеко за межі літератури, торкнувшись синергії слова і музики.

Упродовж заходу учасники обговорювали не лише творчий шлях поетеси, а й феномен співпраці Наталії Калиновської та Романа Ковальчука.

Відомо, що Роман Ковальчук працює з поетичними текстами Наталії Калиновської, створюючи на їх основі музичні композиції. Такий творчий тандем став прикладом того, як поезія набуває нового життя у вокальному мистецтві.

Окрему увагу приділили темі трансформації поетичного слова в умовах сучасних викликів — війни, суспільних змін, внутрішніх переживань.

Наталія Калиновська поділилася власним баченням ролі митця сьогодні, підкресливши, що поезія є не лише формою самовираження, а й способом фіксації історичної пам'яті та емоційного досвіду нації

Роман Ковальчук, у свою чергу, наголосив на важливості емоційної правдивості у виконанні та здатності музики підсилювати зміст поетичного слова. За його словами, сучасний слухач потребує не лише естетики, а й глибини — і саме поєднання поезії та вокалу дозволяє досягти цього ефекту.

Захід пройшов у теплій, камерній атмосфері, що сприяла щирому діалогу та відкритості.

Організатори зауважують, що проект «Інтерв'ю на трьох» має на меті не лише популяризацію української культури та журналістики, а й формування інтелектуального середовища, яке об'єднує різні професійні спільноти довкола спільних цінностей.

У часи викликів і трансформацій особливо важливо створювати простори для живого слова, чесної розмови та взаємної підтримки. Створення платформи для глибоких розмов із представниками культури, науки та мистецтва, а також популяризацію українського інтелектуального продукту.

На завершення зустрічі організатори відкрили завісу над наступним епізодом проекту «Інтерв'ю на трьох». Уже найближчим часом гостем студії стане Ярослав Климович — голова Львівської обласної організації Національної спілки журналістів України.

Нова розмова обіцяє бути особливо актуальною, адже торкатиметься викликів сучасної журналістики, ролі медіа в умовах війни та відповідальності слова у формуванні суспільної думки.

Висловлюємо глибоку вдячність очільнику НСЖУ Ярославу Климовичу за довіру, підтримку та віру в розвиток нових творчих ініціатив. Спільними зусиллями творимо простір сили слова й думки — нехай цей проект сприяє утвердженню української журналістики, культурному зростанню та духовному єднанню суспільства в ім'я майбутнього України.

Відеозапис першої зустрічі в межах проекту «Інтерв'ю на трьох» буде оприлюднено на сторінці Facebook Феодосія Колесник, де всі охочі матимуть змогу переглянути повну версію розмови.

Авторка: Феодосія Колесник

Навчальний посібник «Психологічні засади функціонування медіа» побачив світ

Нарешті у навчальному процесі можна буде використовувати навчальний посібник «Психологічні засади функціонування медіа». Дякую Господу Богіві, працівникам видавництва, рецензентам рукопису Віті Гоян, Ользі Мітчук та Інні Пенчук, кафедрі, Вченій раді факультету журналістики і Вченій раді Львівського національного університету імені Івана Франка за рекомендації до видання тексту.

З особливою приємністю широ вдячний Світлані Бортник і Володимирові Ваху, Василеві Глаголюку, Юлії Дачишин, Володимирові Звонарю, Людмилі Злотко, Іванові Качурику, Орісі Книшук, Зіновію Козицькому, Володимирові Лукашку, Романові Пацаку, Андрієві Свідраку, Олегові Синютці, Миколі Стефаку за фінансову підтримку видання цієї книжки.

Інноваційна особливість видання полягає в тому, що комплексні теоретичні й практичні знання з дисципліни «Інтелектуально-психологічні засади функціонування ЗМК» студенти отримують, здійснюючи також контент-аналіз та інтенс-аналіз творчих робіт (есеї, нариси, коментарі) на тему «Московська=російська війна проти України у моєму житті» («І зброя моя промениста, як воля Господня, щоб з нею пристати до бою»), які є основою навчального посібника.

Новизна творчо-дослідницьких робіт свідчить про студентську ідейно-тематичну, морально-психологічну, політико-ідеологічну, мовнокультурну компетентність у галузі новітніх медіатехнологій.

Глобалізація, яка не є ідеологічно нейтральною, та екзистенційнаповномасштабна російська антиукраїнська війна – зловісні виклики українськоцентричному формуванню й утвердженню у свідомості журналістів та в усіх українців національної ідентичності, яка охоплює п'ять вимірів: психологічний, мовно-культурний, історичний, територіальний і політичний.

У навчальному посібнику на основі студентських робіт розкрито імперську сутність російської ідеології та політики. Узагальнено освітню методіку формування Української Національної Ідеї державотворення на засадах однієї мови, культури, історії, психологічних особливостей, політико-ідеологічної свідомості, соціально-економічних прагнень, звичаїв і традицій. Зіставлено мовно-літературні виражальні засоби традиційної (класичної), нової журналістики і гонзо-журналістики

Для студентів, викладачів факультетів, відділень журналістики і масової комунікації, журналістів-практиків, широкого загалу читачів, які прагнуть отримати правдиву інформацію стосовно українсько-російських відносин, поглибити знання, що роси=русини=українці та москельці=московити=росіяни не одного роду-племени, це – різні етноси, народи, нації. Але як сусідам треба жити у злагоді, порозумінні та мирі.

Василь Лизанчук зі сторінки ФБ

Тиск на медіа є неприйнятним

Тиск на медіа через редакційну політику є неприйнятним і неможливим в Україні навіть під час воєнного стану.

Про це голова Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення Ольга Герасим'юк сказала у Нью-Йорку на 70-й сесії Комісії ООН зі становища жінок в коментарі Укрінформу.

Під час сесії обговорювали, зокрема, резонансні заяви голови американського медіарегулятора щодо можливого відкликання ліцензій за «непатріотичне» висвітлення війни в Ірані.

«В Україні абсолютно неможливо, щоб, наприклад, як голова Національної Ради з таким виступила», – зазначила Ольга Герасим'юк. Вона додала, що в умовах воєнного стану в Україні не застосовується цензура, хоча така можливість передбачена законодавством: «Ця опція якраз не задіяна, не активована».

3 ФБ сторінки НСЖУ

Сергій Томіленко: «У воєнний час правда не виживає сама по собі — її щодня треба захищати»

ЧОТИРИ РОКИ ПОТОМУ: ЖУРНАЛІСТИКА ПІД ДРОНАМИ, ПОПРИ БЛЕКАУТИ

Foreign Policy Centre

Через чотири роки після початку повномасштабного вторгнення Росії характер війни змінився — і разом із ним змінилася щоденна робота журналістів.

Ракети й далі вражають міста. Артилерія продовжує руйнувати житлові квартали. Але дедалі більше саме постійна, монотонна, тривожна присутність дронів у небі над містами й селами визначає нинішній етап війни.

Для українських журналістів це означає нову професійну реальність. Небезпека більше не епізодична — вона стала фоновою. Вона постійно присутня. Вона буквально нависає.

Водночас Україна переживає одну з найважчих зим із 2022 року. Атаки на енергетичну інфраструктуру спричинили масштабні та тривалі відключення електроенергії. У багатьох районах міста залишалися без тепла за мінусових температур. Разом зі світлом часто зникає й мобільний зв'язок та інтернет.

І все ж журналістика триває.

Не тому, що це легко.

Не тому, що це безпечно.

А тому, що це необхідно.

Репортажі під дронами

Останніми місяцями протоколи безпеки для журналістів знову змінилися. Репортери, які працюють у прифронтових регіонах, дедалі частіше використовують детектори дронів — невеликі портативні пристрої, що попереджають про наближення безпілотників.

Нещодавно я розмовляв із українським фіксером, який працює з міжнародними кореспондентами в зонах підвищеного ризику. Він щодня носить із собою такий детектор. Одного разу пристрій зафіксував активність дронів поруч, і невдовзі почався обстріл.

Пізніше, вже після цього інциденту, він тихо попросив мене не описувати подробиці публічно, не вказувати його прізвище.

«Будь ласка, — сказав він, — я не хочу, щоб моя дружина хвилювалася».

У цьому короткому реченні — весь людський вимір за сухою статистикою.

Ми часто говоримо цифрами: скільки журналістів убито, поранено, затримано, взято в полон. Ці цифри важливі. Але за кожною з них — сім'я, щоденний розрахунок ризику і свідоме професійне рішення продовжувати роботу.

Російська армія не розрізняє цивільні та медійні цілі. Автомобілі з написом «PRESS» потрапляють під обстріли. Редакції зазнають руйнувань. На окупованих територіях журналісти стикаються з викраденнями, катуваннями та незаконними утриманнями.

Попри це українські репортери продовжують документувати воєнні злочини, перевіряти інформацію і надавати контекст у середовищі, перенасиченому дезінформацією та пропагандою.

Суворі зима і ризик інформаційного вакууму

Ця зима стала випробуванням нового масштабу. Блекаути для України не новина, але їхня частота й непередбачуваність зросли.

У деяких районах великих міст електроенергія подається за хитким графіком — три години є, сім годин немає. У прифронтових регіонах графіка часто немає взагалі.

Для журналістики електрика — це не зручність. Це можливість:

- завантажити відео й фото,
- підтвердити інформацію,
- оперативно попередити про ракетну небезпеку,
- перевірити чутки,
- спростувати фейки.

Коли зникає світло, зникає й зв'язок. LTE може показувати повну шкалу сигналу, але нічого не відкривається. Журналісти працюють з автомобілів, сходових клітин, заправок, тимчасових коворкінгів.

У багатьох прифронтових громадах друковані газети залишаються життєво необхідними.

Для міжнародної аудиторії це може здаватися несподіваним. Але там, де світло нестабільне, а інтернет переривається, саме місцева газета часто є найбільш доступним і перевіреним джерелом інформації.

Газети у Херсоні, Запоріжжі, Сумах, Харкові продовжують виходити під обстрілами. Доставка здійснюється через райони, які регулярно атакуються або перебувають під наглядом дронів. Рекламні доходи скоротилися, витрати зросли, частину співробітників мобілізовано.

Але вони продовжують працювати, бо розуміють: якщо інформаційний простір руйнується — його миттєво заповнює дезінформація.

Російська пропаганда швидко адаптується. Вона використовує блекаути й невизначеність, поширює фейкові повідомлення через Telegram-канали та анонімні акаунти, намагається підірвати довіру й посягти хаос.

Журналістика на місцях — це протиотрута.

Під час ракетних атак перевірені повідомлення рятують життя.

Під час евакуацій точна інформація запобігає паніці.

На деокупованих територіях місцеві медіа допомагають відновлювати довіру між людьми.

Це не теорія. Це щоденна практика.

Роль Центрів журналістської солідарності

Одним із найважливіших рішень після 2022 року стало створення та розвиток мережі Центрів журналістської солідарності, які координують НСЖУ разом із міжнародними партнерами.

Київ, Львів, Івано-Франківськ, Дніпро, Запоріжжя, Харків — ці Центри стали безпечними просторами для журналістів. Вони надають:

- захисне спорядження,
- стабільні робочі місця зі світлом та інтернетом,
- аварійне живлення й доступ до Starlink,
- психологічну та юридичну підтримку,
- допомогу міжнародним кореспондентам.

Під час найважчих тижнів цієї зими ці Центри знову стали точками опори. Коли редакції залишалися без світла, журналісти працювали тут. Коли не було можливості зарядити техніку — обладнання передавалося один одному. Коли накопичувалася травма — розмова ставала підтримкою.

Ці Центри — не лише про технічну допомогу.

Вони — про солідарність.

Про нову модель підтримки свободи преси в умовах війни.

Людська ціна продовжується

Ми не можемо говорити про ці роки, не визнаючи людську ціну.

Українські журналісти досі перебувають у російському полоні. Дехто зник безвісти. Їхні родини живуть у стані постійного очікування.

Нещодавно я зустрівся із сестрою журналістки з Мелітополя, яка залишається в російському ув'язненні. Її голос не був сповнений гніву. У ньому звучала втома — тиха, виснажлива втома очікування і невідомості.

Боротьба за свободу преси — це не лише про інституції. Вона глибоко особиста.

Чому світ не може відвернутися

Міжнародна втома — реальність. Новини змінюються. З'являються нові кризи. Але Україна залишається фронтом демократичної стійкості в Європі.

Якщо агресія призведе до замовчування незалежних медіа в Україні, це стане сигналом, що насильство здатне знищити правду.

Кожна редакція, яка працює в прифронтовому місті, — це доказ того, що демократичні цінності витримують навіть під обстрілами.

Підтримка української журналістики — це не благодійність. Це інвестиція в європейську безпеку та інформаційну стійкість.

більше на сайті НСЖУ

Безпека у пріоритеті: як львівські журналісти працювали на місці атак 24 березня

Вдень вівторка, 24 березня, російська армія масовано атакувала українські міста ударними БпЛА. Попри складну ситуацію, львівські медійники оперативно працювали на місцях влучань, аби забезпечити містян перевірною інформацією.

Внаслідок обстрілу постраждала будівля, розташована на території історичного ареалу Львова. Ансамбль Бернардинського монастиря у 2023 році внесли до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Крім центру, ворожі дрони атакували Сихівський район. На проспекті Червоної Калини сталося влучання у житлову багатоповерхівку. Згодом ще один БпЛА вдарив у цей ж будинок з іншого боку. Уламки також впали на вулиці Степана Бандери. Станом на вечір 24 березня кількість постраждалих зросла до 32 осіб.

Протягом дня з різних локацій працювали журналісти львівських видань. Серед них медійники ТРК «Перший Західний». Наразі телеканал вже має налагоджену систему розподілу обов'язків у разі атак, коли кожен працівник знає свою функцію. Однак цього разу вибухи сталися безпосередньо неподалік редакції.

«Шахед» прилетів дуже близько до приміщення редакції телеканалу «Перший Західний». Це буквально 100 метрів. На той момент ми з журналістами користувалися правилами двох стін, тобто перебували у коридорі», – розповіла завідувачка відділу інформаційних програм телеканалу Світлана Ровенчак.

За більш безпечної ситуації журналісти виїжджали на місця подій. За словами Світлани, медійники дотримувалися необхідних правил безпеки.

Зокрема не торкалися незнайомих предметів, не знімали критичну інфраструктуру чи силові структури, а також не фіксували серійні номери уламків.

«Спочатку ми робимо фото та відео для соцмереж, потім можемо робити стріми для соцмереж із місць прильоту або, наприклад, за підсумками брифінгу. Далі йдуть включення, відео для сюжету. Це дозволяє нам робити багатогранну роботу. Йдеться про кількасекундні відео, які дають ефект присутності і дозволяють нашим глядачам ледве не онлайн стежити за перебігом ситуації. Ці відео збирають надзвичайно багато переглядів. Завжди круто робити прямі включення і розказувати, що на цю годину, що на цю хвилину відбувається».

Ну і потім це підсумкові сюжети для тих, хто хоче знати більше, детальніше, а не швидко і одразу», – поділилася Світлана Ровенчак.

Оскільки приміщення редакції не постраждали, орієнтовно з 17:30 до 19 години журналісти активно працювали над матеріалами для вечірнього випуску «Головне за день».

Світлана Ровенчак підкреслила, що у рекордному темпі за 40 хвилин підготували багато матеріалів до ефіру. Використали записи з місць подій, а ще розмову з мером міста про наслідки влучань. Також до програми на включення запросили заступника голови Львівської територіальної громади, а також начальницю Івано-Франківської обласної військової адміністрації, де теж зафіксували влучання.

«Для ефіру ми зробили відео перекриваючи з місця влучань. Одразу зробили такий сюжет на 19:00 про результати, що ми мали на ту годину. Зробили о 19:10 і о 19:20 включення журналістів із місця подій. Перше з площі Соборної, а далі з Сихова біля будинку, в якій влучили два шахеди. Насправді показали реально насичену інформаційну картину. Тобто з 19:00 десь до 19:40 ми відпрацювали інформаційний блок про прильоти у Львові та взагалі загалом у західній частині країни», – зауважила медійниця. Паралельно у Сихівському районі працювали медійники «Сихів.Медіа». Головна редакторка Христина Гоголь зауважила, що неможливо бути готовим до жодної атаки.

«Кали ворожий дрон влучив у житловий будинок на проспекті Червоної Калини, ми, як гіперлокальне медіа, оперативно включилися, щоб висвітлити цей акт агресії. Водночас за ці роки повномасштабної війни ми чітко побудували головне редакційне правило: дбати про безпеку наших журналістів, які працюють на місці подій. Ми публікували дописи, відео, новини з місця події, але разом з тим дослуховувалися до порад та вказівок правоохоронців та рятувальників», – наголосила головна редакторка.

У пошкодженому будинку проживає SMM-спеціалістка та операторка медіа. На момент прильоту її, на щастя, не було вдома.

Христина Гоголь зазначила, що під час висвітлення обстрілів слід дотримуватися кількох правил:

- домедична допомога: кожен повинен користуватися турнікетом та в критичній ситуації допомогти пораненим;
- дистанція: не варто підходити впритул до завалів і руїн, поки там працюють спеціалісти; інформаційна гігієна: варто керуватися вказівками органів влади та правоохоронців;
- психологічний захист: робота з людським болем та руйнуваннями виснажує, важливо тверезо оцінювати ситуацію.

За потреби Центр журналістської солідарності НСЖУ у Львові надає необхідне для медійників обладнання. Можна залишити заявку та отримати безкоштовно каску й бронезилет для безпечної роботи.

«Журналісти обов'язково мають пам'ятати про власну безпеку, особливо коли ворог атакує об'єкти у самому центрі міста. Ми неодноразово наголошуємо, що піклуватися про власний захист – це пріоритет. Центр журналістської солідарності у Львові завжди готовий підтримати. У таких випадках або під час відряджень до зони бойових дій ми надаємо медійникам необхідне захисне спорядження, щоб вони могли виконувати свою роботу професійно та безпечно», – зауважила координаторка об'єднаного Західноукраїнського ЦЖС Наталія Войтович.

**Авторка: Дар'я Маркова
фото ТРК «Перший Західний»**

Росіяни знищили редакцію «Межівського меридіана»...

Увечері 29 березня прифронтова Межова на Дніпропетровщині знову опинилася під ворожим обстрілом. Російська керована авіабомба впала на будівлю редакції газети «Межівський меридіан», зруйнувавши її практично повністю. Це вже третій напад на редакцію за останні місяці.

Редакційний дім був домом для покоління журналістів. З 1983 року тут щотижня народжувалися новини та історії місцевої громади. Тепер його немає — зрівняно із землею. Торік разом із міжнародними партнерами НСЖУ допомогла релокувати редакцію в Дніпро, щоб газета жила і працювала...

«Друзі, тримайтеся. Ми з вами поруч», – написав голова НСЖУ Сергій Томіленко.

«Ми працюємо в постійному стресі, але не втрачаємо мотивації», – кажуть українські журналісти.

Результати всеукраїнського дослідження ReWell-UMedia показують, що 32% медійників відчувають виражене вигорання, ще 48% – частково, водночас 66% гордяться своєю роботою.

Дослідження фіксує високі навантаження через скорочення команд, постійний режим «терміново» та поєднання кількох ролей. Водночас половина респондентів відчуває підтримку колег і керівництва, що стає ключовим ресурсом стійкості.

Попри складні умови, 52% не планують змінювати професію.

«Ми фактично стаємо соціальними журналістами»: як працюють медіа Львівщини в умовах тривалих відключень та цифрових викликів

Головний редактор газети «Новий час» на Львівщині Андрій Данилець розповів Львівському офісу об'єднаного Західноукраїнського центру журналістської солідарності НСЖУ про основні виклики друкованої преси. І зауважив, що друковані медіа в Україні переживають чи не найскладніші часи за всю історію свого існування.

Природний відтік аудиторії в інтернет підсилюється штучними бар'єрами: реформою з боку «Укрпошти», відсутністю державної підтримки та викликами великої війни.

За словами Андрія Данильця, занепад має кілька причин. Зокрема через безперешкодний доступ до інтернету та контенту, що розміщений на сайтах, кількість читачів газет знизилася. Адже друкована преса практично не може передавати новини оперативної, на відміну від онлайн-медіа.

Однак головним фактором Андрій Данилець вбачає реформу з боку «Укрпошти», що спричинила втрату великої частини передплатників.

«Ця реформа пошти фактично знищила друковані медіа. Поки вони налагоджували процеси, сталося все, щоб люди перестали нас передплачувати. Ми втратили майже 70% своїх передплатників просто через те, що газети не доставляли адресно.

Зараз покращилася доставка з їхнього боку, але за рахунок того, що обсяги зменшилися в десятки разів. І ми вже зараз не можемо нарастити ту кількість примірників, що у нас була 5 чи 10 років тому», – пояснив журналіст.

Аби газета все ж потрапила до читачів, Андрій самостійно розвозить свіжий тираж навколишніми громадами. Проте це забирає багато часу, який можна було б використовувати на творчість та роботу з текстами. Газети залишають у магазинах та школах, а також просять допомоги за оплату у колишніх поштарів.

Після роздержавлення кількість районних газет у Львівській області суттєво скоротилася. Наразі залишається працювати десь 7 газет з 25, додає Данилець. Ці видання виходять періодично, оскільки забезпечити системність не завжди вдається.

Особливе занепокоєння викликає відсутність чіткої державної інформаційної політики щодо друкованих медіа. З 2018 року більшість видань не отримали жодних механізмів підтримки, натомість були порівняні до бізнесу – з відповідними тарифами на комунальні послуги.

«Нас порівняли до бізнесу. Вони думають, що газета це фактично продукт, як і деталь на заводі, але це не так. Ціна нинішньої газети така, що якби продавати по собівартості, її б ніхто не купив. Наприклад, якщо взяти нашу передплату – це 58 грн на місяць.

З них 37 грн забирає пошта і мені залишається 21. Сюди має входити заробітна плата й інші витрати», – розповів Данилець.

Через фінансові труднощі більшість районних газет Львівщини скоротили штат до мінімуму.

Війна неабияк загострила проблеми, адже рекламні надходження практично зникли. Додаткові труднощі створюють тривалі відключення електроенергії. У редакції є генератор, однак паливе для нього – ще одна стаття витрат. Узимку через дорогі комунальні тарифи для бізнесу в офісі розморозилася система опалення, що додало нових проблем.

Попри песимістичну картину, Андрій Данилець переконаний, що друковані медіа мають шанс на життя.

Авторка: Дар'я Маркова

«Обличчя війни»: правда, яка не дозволяє відвернутися

18 березня розпочався Всеукраїнський фестиваль екранних мистецтв «Незламна Україна — 2026». Перша подія відбулась у Львові, за ініціативи Михайла Хвойницького, голови львівського осередку Національної спілки кінематографістів України

У співпраці з директором Львівського фотомузею Романом Метельським у львівському Палаці Мистецтв відбувся показ документального спецпроєкту «Обличчя війни», режисером якого є лауреат премії В'ячеслава Чорновола — Іван Рибак. Пан Роман взяв вступне слово, розповів про історію музею та запросив глядачів відвідувати виставки та неповторні заходи, які відбуваються два рази на тиждень.

За словами режисера, Івана Рибак, проєкт «Обличчя війни» покликаний розповідати про початок війни, про перші емоції, про те, що складно сформулювати словами, але неможливо не відчувати. З перших кадрів зала ніби затихла. Події, що відображались на екрані, викликали мурахи на шкірі: не через страх, а через те, якою страшною є правда.

Найбільша сила документальних фільмів у відсутності дистанції між екраном та реальністю — сидячи в залі, глядачі ловили кожен звук та погляд героїв стрічки.

Фільм озвучений українською, польською та англійською мовами і вже був представлений закордоном. За словами Івана Рибак, команда їздить в інші країни, зокрема в Польщу та Велику Британію, аби показати правду й не дати світу

забути про те, що відбувається в Україні.

Після перегляду серед глядачів панувала тиша. Вона говорила більше за будь-які оплески: ніхто не поспішав вставати, ніхто не видавав ані звуку. Ця тиша була наповнена невисловленими емоціями — болем, усвідомлення, шоком та переживаннями. Роман Метельський також мовчав, й лише після того, як перше враження минуло, коротко зазначив: «Немає слів. Це шок».

І насправді, щось інше сказати неможливо.

«Я хотів показати світу, що ми переживаємо, як відчуваємо цю війну. Війну, яка торкнулася усіх» — у промові після фільму сказав Іван Рибак. Й судячи з реакції глядачів, це вдалося — фільм не залишає шансів бути байдужим.

Стрічка вже відзначена премією імені В'ячеслава Чорновола. Отримані 55 тисяч гривень команда спрямувала на дрони для спецпідрозділу «ХОРТ», якому команда Івана Рибак регулярно допомагає на фронті.

Після показу Іван Рибак також вручив Романові Метельському подяку від газети «Трибуна Львівська» за допомогу в організації заходу. Пан Роман висловив вдячність та невеличку промову: він заклав усіх допомогати нашим захисникам та волонтерити.

«Малої допомоги не буває — ми маємо робити все, що в наших силах» — такими словами закінчився показ фільму.

Попри те, що події, які розгортались на екрані, не є легкими для сприйняття, кінострічка показує правду, та потребує більшого розголосу в світі.

Авторка: Софія Побіленська

Від безпечного прихистку до інформаційного хабу: як працює об'єднаний Західноукраїнський центр журналістської солідарності

За майже чотири роки війни українська журналістика набула досвіду, який нічим не замінити. Зокрема, унікальну роль в житті наших медійників, відіграють Центри журналістської солідарності (ЦЖС), створені Національною спілкою журналістів України (НСЖУ) за допомогою міжнародних структур та зарубіжних партнерів. ЦЖС покривають всю країну, у кожного з них своя місія та свої напрацювання.

Центри в Києві, Запоріжжі, Харкові та Дніпрі стали свого роду журналістськими хабами воєнного часу, де сходяться маршрути репортерів з України та всього світу, звідки репортери ідуть на фронт, де випускають газети для прифронтових сіл і виходять в радіо- та телефір.

У центрів, що працюють на заході країни – інше призначення та роль. Це не останній творчий блокпост для журналістів, які відправляються на фронт, а радше «точка входу», знайомства з країною воєнного часу для іноземних колег, які приїхали висвітлювати цю війну. А ще – друга домівка для українських журналістів, чії редакції опинилися на окупованих територіях і кому довелося шукати прихистку туг.

Сьогоднішня розповідь – про ще один тиловий центр – Західноукраїнський.

Унікальність цього Центру журналістської солідарності, що об'єднав осередки у Львові та Чернівцях, полягає у його подвійній регіональній присутності та фокусі на гібридній безпеці. Також цей центр ефективно працює як «тиловий хаб» для релокації медійників з прифронтових областей, одночасно забезпечуючи стратегічно важливу логістику захисного спорядження для журналістів, які вирушають у найгарячіші точки, а також проводить промоцію НСЖУ серед зарубіжної академічної спільноти – викладачів і студентів, зокрема, Польщі.

Підтримка медіа у тилу та на фронті

Наприкінці 2023 року в результаті реорганізації мережі Центрів журналістської солідарності, яка діє з квітня 2022 року, Львівський та Чернівцький центри об'єднали в єдиний Західноукраїнський.

Об'єднання двох центрів дало можливість:

- Створити гнучкий простір для переселенців: Чернівці залишаються відносно стабільним регіоном для довгострокової релокації, а Львів – великим культурним та інформаційним центром із постійним потоком як українських, так і іноземних медійників.
- Забезпечити максимальну безпеку та навчання: всі населені пункти України – від прикордонних з Росією до розташованих на заході країни – зазнають ворожих атак, що робить актуальним акцент на тренінгах із домедичної допомоги, психологічної підтримки та інформаційної гігієни.
- Виступати ключовим логістичним пунктом: об'єднаний Західноукраїнський ЦЖС відіграє критичну роль у видачі захисного спорядження (бронежилетів, касок, аптечок) для журналістів, які прямують у відрядження в гарячі точки з усієї України та з-за кордону.

Безпека журналістів – серед ключових пріоритетів

Обидва міста, попри свою відносну віддаленість від фронту, регулярно зазнають російських атак (дронами та ракетами), що підтверджує постійну загрозу та необхідність дотримання правил

безпеки. На щастя, під час нещодавніх ударів майно редакцій та журналісти не постраждали.

Наприклад, у Чернівцях, за словами асистента об'єданого Західноукраїнського ЦЖС Володимира Бобера, «...на даний час живуть і працюють більше десятка журналістів-переселенців», а Львів, як зазначає координаторка об'єданого Західноукраїнського ЦЖС Наталія Войтович, «...це місто, яке водночас приймає десятки журналістів, збирає багатий культурний простір і водночас перебуває під постійною загрозою атак».

ЦЖС безкоштовно надають захисне екіпірування – бронежилети з сертифікованими плитами 4-го класу захисту з написом «PRESS», шоломи та аптечки. Цією послугою активно користуються як місцеві журналісти, що вирушають у відрядження до гарячих точок, так і іноземні медійники.

– *Безпека журналістів для ЦЖС завжди на першому місці. Ми дбаємо, щоб медійники завжди були захищені фізично, надаємо в безкоштовне користування бронежилети, каски і аптечки. До Центру журналістської солідарності може звернутися будь-який працівник медіа, який акредитований для відрядження у зону бойових дій. І ми з задоволенням надамо захисне спорядження для того, аби журналісти були у безпеці. Не хешуйте власною безпекою, адже бронежилет може врятувати вам життя. Напередодні поїздки звертайтеся до Центрів та отримуйте потрібне спорядження,* – наголосила Наталія Войтович.

– *Відрядження у зону бойових дій – небезпечне завдання, і до нього потрібно добре готуватися. Я щиро дякую Центру журналістської солідарності за допомогу – за наданий захист та аптечку, бо без цього відрядження неможливі. І це надзвичайно добре, що у нас, журналістів, є така можливість брати необхідне спорядження для таких завдань, бо наша безпека – передовсім, – підтвердив важливість такої підтримки воєнний журналіст «24 Каналу» Іван Магуряк, який неодноразово користувався цим захисним спорядженням.*

Окрім цього, у підготовці до відрядження журналістам стає в нагоді «Посібник з безпеки для журналістів», створений спільно з ЮНЕСКО та «Репортерами без кордонів», де є поради з цифрової безпеки та оцінки ризиків.

– *Відчуття небезпеки, якісь переживання, вони з'являються здебільшого до поїздки... А тільки-но туди потрапляєш – бачиш, що місцеве населення в принципі вже адаптувалося до цієї небезпеки, вони ніяк не реагують, і ти підсвідомо переключаєшся. Межа небезпеки стирається, – ділиться враженнями після поїздки оператор каналу «Правда Тут» Віктор Сембратович.*

Навчання та розвиток

І Львівський офіс, і Чернівецьке представництво об'єднаного Західноукраїнського ЦЖС функціонують як освітні хаби, постійно організовуючи тренінги та семінари для вдосконалення професійних навичок медійників.

Журналісти навчаються надавати першу домедичну допомогу. В умовах зростання кількості жертв серед цивільного населення це є життєво необхідним.

– Кожен з нас може опинитись у ситуації, коли комусь із рідних чи просто людині на вулиці необхідна допомога через надзвичайну ситуацію. Саме від правильного алгоритму дій залежатиме – чи житиме людина, – наголосує волонтер мобільної медичної бригади товариства Червоного Хреста Василь Куцак, котрий проводив тренінг у Чернівцях для представників місцевих медіа та журналістів, які рятуючись від війни, зараз перебувають на Буковині.

– Власна безпека завжди є пріоритетом, і лише після цього можна надавати допомогу постраждалим, – звертає увагу волонтерка Червоного Хреста Наталія Федорюк.

Окрему увагу приділяють психологічній підтримці, оскільки журналісти перебувають у групі ризику щодо професійного вигорання.

– Специфіка вигорання у журналістів пов'язана з тим, що інформаційні приводи за природою неконтрольовані: якщо трапилося щось важливе, репортер бере тему і працює, адже не може обирати, працювати сьогодні чи ні, втомлений – чи не дуже. Він бере інтерв'ю або шукає інформацію, думає, що не має права відмовитися, або відкласти все на завтра. Вважає: «Я просто зобов'язаний реагувати», а отже, медійникам у цьому плані потрібна підтримка, – зазначає практикуюча психологиня Марина Раманчук.

Журналісти можуть відвідати тренінги з фактчекінгу та кібербезпеки. У Чернівцях та Львові під час таких навчальних заходів медійники вивчають, як верифікувати факти та перевіряти інформацію в умовах війни.

– Під час війни, яка триває зараз на території України, ми повинні дбати про свою інформаційну гігієну. Тож для журналістів періодично проводяться різноманітні тренінги... Ми повинні пам'ятати, що журналісти завжди повинні верифікувати факти, аби подавати правдиву інформацію для суспільства, – каже координаторка ЦЖС Наталія Войтович.

ЦЖС активно впроваджують навчання з використання штучного інтелекту для автоматизації рутинних завдань та підвищення ефективності роботи.

Один з масштабних проєктів, який впроваджує Львівський офіс об'єднаного Західноукраїнського ЦЖС, став цикл тренінгів з проблем використання сучасних ІТ-технологій і, зокрема, штучного інтелекту. Заходи проводяться за ініціативи Запорізького Центру журналістської солідарності НСЖУ. Відомий коуч Олег Косьміна, який нині мешкає у Львові, проводить тренінги в ZOOM. До експерименту долучилися журналісти з Чернівецької та Миколаївської обласних організацій, а також учасниками тренінгів можуть стати медійники з усієї України.

– Реалізується цікавий варіант співпраці, коли тренер, рекомендований Запорізьким центром солідарності журналістів, виходить в ефір зі Львова. Тож тут учасники – і львівські, і запорізькі.

Тема обговорюється дуже важлива, яка впливає на сучасну журналістику, і без знань з якої медіасфера не може розвиватися. Ця подія сприяє розвитку нашої спільноти і взаємодіям. Тому продовжуємо наші зусилля з допомоги журналістам через мережу Центрів журналістської солідарності, – наголосив голова НСЖУ Сергій Томіленко.

Олег Косьміна зазначив, що штучний інтелект круто змінює середовище медіа, адже швидко розвивається, тож вивчати його використання потрібно, аби видання залишалося конкурентоспроможним серед інших.

– Ці навчання важливі, бо як ІТ-фахівець, дотичний до журналістики, я показую, як автоматизувати рутину, підвищити точність і безпеку, щоб журналісти зосереджувалися на змісті. Учасники виходять із конкретними інструментами, стандартизованими підходами й мотивацією впроваджувати «магічні» ШІ-рішення щодня, – додає спікер.

– Боятися треба не штучного інтелекту, а професіоналів, які вміють ним користуватися, бо робити це ефективно можуть не всі, – поділилась думкою після тренінгу фрилансерка Вікторія Склярова.

А медіатренерка з основ штучного інтелекту Вікторія Осинська під час тренінгу для медійників у Чернівцях звернула увагу на етичний аспект проблеми взаємодії з ШІ:

– Медіаорганізаціям потрібно зробити взаємодію між журналістами і штучним інтелектом максимально етичною, адже інструменти ШІ можуть призводити до соціального ранжування, розповсюдження дезінформації та інших порушень прав особистості.

Робочий простір та релокація

Львів і Чернівці залишаються важливими інформаційними та сервісними центрами для медійників.

Центри надають журналістам комфортний коворкінг з інтернетом, оргтехнікою та доступом до електрики (у разі відключення працює генератор), що дозволяє безперебійно виконувати роботу.

Західна Україна тривалий час вважалася відносно безпечною територією, де шукали прихистку медійники. До Чернівців та Львова переїхали та продовжують працювати журналісти-переселенці з Херсона, Сум та Донецчини.

Журналістська солідарність як відповідь на виклики часу

Західноукраїнський центр журналістської солідарності став прикладом того, як медіа спільнота адаптується до викликів повномасштабної війни. Тут не просто зберігають професію – тут її розвивають, попри всі обставини.

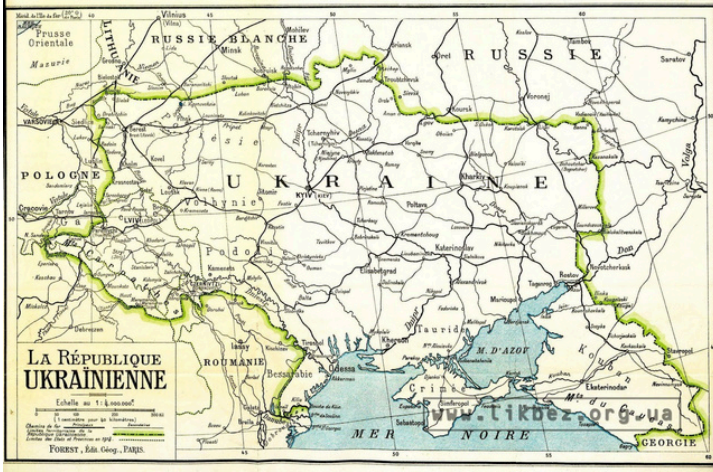
– Наша мета – зробити так, щоб журналісти могли працювати безпечно, ефективно і професійно, незалежно від того, звідки вони приїхали чи куди прямують. Війна змінила багато речей, але не змінила нашої відповідальності перед суспільством. Журналісти продовжують розповідати правду, а ми продовжуємо їх підтримувати, – підсумовує Наталія Войтович.

За час роботи об'єднаного центру сотні журналістів скористалися захисним спорядженням, десятки взяли участь у тренінгах, а медійники-переселенці знайшли тут не лише робочий простір, а й професійну спільноту.

Досвід Західноукраїнського ЦЖС показує: навіть у найскладніші часи українська журналістика залишається згуртованою, готовою навчатися та підтримувати одне одного. А це – запорука того, що правдива інформація продовжуватиме доходити до суспільства, попри всі виклики війни.

Центр відкритий для всіх журналістів, які потребують підтримки.

Третього не дано

30 січня в інтерв'ю Чеському радіо (Český rozhlas) Володимир Зеленський заявив, що без контакту з Путіним неможливо домовитися щодо територій: «Як мінімум, ми повинні мати можливість контактувати з главою російської держави в тому чи іншому форматі. Без цього формату наші команди не зможуть домовитися з територіальних питань. Є ці дуже болючі питання щодо територіальної цілісності. Я хочу наголосити, що я не думаю, що ці питання можуть бути вирішені кимось, окрім глав держав».

Sic! Априорі закладається сумнівна теза, що українські перемовники «не зможуть домовитися з територіальних питань» без можливості контактувати з війсьним злочинцем.

Ключове слово «домовитися». Що воно означає? Про що домовлятися? У новій редакції конституції РФ до списку суб'єктів країни-агресора внесені тимчасово окуповані території України – так звані «ДНР» і «ЛНР», а також Запорізька та Херсонська області.

Домовлятися (!) з путлером про добровільне виведення російських військ з цих територій? Колись вже висловлювалось бажання: «Нада зустріцца пасредіне і пасматрець в глаза друг другу».

24 січня А. Сибіга уточнив, що «місце Путіна не за столом мирних переговорів, а на лаві підсудних спеціального трибуналу». І далі: «Путін цинічно віддав наказ про жорстокий масований ракетний удар по Україні саме в той момент, коли делегації збиралися в Абу-Дабі для просування мирного процесу під егідою США. Його ракети вразили не тільки наших людей, але й стіл для переговорів».

Тим не менше український президент переконаний, що питання територіальної цілісності України не можуть бути вирішені кимось, окрім глав держав.

Символічно, що інтерв'ю було дане Чеському радіо. Мимоволі виникають асоціації із сумнозвісною угодою про приєднання прикордонних земель Чехословаччини до нацистської Німеччини, підписаною на конференції в Мюнхені 30 вересня 1938 року прем'єр-міністром Британії, прем'єр-міністром Французької республіки, райхсканцлером Третього Райху та прем'єр-міністром Королівства Італія.

Чехословацька республіка втратила близько 1/5 своєї території, близько 5 млн населення, а також 33 відсотки промислових підприємств. У березні 1939 року державна самостійність Чехословацької республіки була остаточно ліквідована.

Щодо згаданих історичних подій цікаво висловився український поет, есеїст, критик і перекладач Микола Шатилов, який тривалий час мешкав у Чехії і дуже добре знав цю країну ізсередини: «Судетські німці пеклом дихали на все чеське (кримсько-донецько-луганські росіяни пеклом дихають на все українське), і вже на світнанні чехословацької незалежності з'явилися на споконвічно чеських землях такі «самостійні» й ніким не визнанні квазідержавні утворення,

як Deutschröhmehz – Німецька Чехія, Sudetenland – Судетія, Deutschröhmehz – Німецька південна Моравія та Böhmerwaldgau – Шумавська округа (український аналог – Донецька народна республіка і Луганська народна республіка). Мюнхенська зрада – міт. Заки Гітлер, Чемберлен, Муссоліні і Даладьє поклали свої підписи на акт перебрання Судет Німеччиною, чехословацький президент Едвард Бенеш дав згоду на їхнє відторгнення. А Чехословаччина мала численне і знаменито вишколене військо. Випхати росіян за межі України, як випхано з повоєнної Чехословаччини німців, не випадає. Не ті обставини! Тож маємо відрізати їх від України з тими чи тими землями. Утративши квадратні кілометри, збережемо український народ, українську Націю. Товар, як той каже, вартий роботи, затим що постане правдива Україна: чиста як етнічно, так і мовно. За малим діло стало. За Едвардом Бенешом».

Народний депутат Роман Костенко, секретар парламентського Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки, полковник СБУ, ветеран АТО, учасник бойових дій після повномасштабного вторгнення РФ заявив, що Україна має знищити Російську Федерацію заради свого виживання: «У нас вибору іншого немає. Або здатись і потім терпіти наслідки окупації. І я не знаю скільки людей виживе після цього. Або битися. Немає просто вибору. Хто б там що не говорив, хто б там не не виступав проти війни, я теж проти війни, але питання а тому, що вибору немає іншого. Або смерті, або знищити Російську Федерацію. От і все. От подивіться на окуповані території, що вони роблять з людьми».

Олег К. РОМАНЧУК

«What the Dickens, Trump!»

У жовтні 1842 року побачили світ «Американські записки» (American Notes) Чарльза Діккенса. У них знаменитий письменник поділився своїми враженнями після відвідин Капітолію: «Чи бачив я тут розум і шляхетність почуттів – справжнє, чесне, патріотичне серце Америки? Де-не-де червоніли краплі його живої крові, але вони тонули в загальному потоці авантюризму людей, що прийшли сюди в погоні за прибутком та наживою. Така ставка, на яку ставлять ці люди, які прагнуть перетворити органи влади на арену запеклої та грубої політичної боротьби, настільки згубна для гідності всякої людини, що вважає себе, що натури чутливі та делікатні тримаються від неї подалі, а їм та їм подібним надано повну свободу без перешкод битися за свої корисливі інтереси».

Через 183 роки, в грудні 2025-го, Кріс Мерфі, сенатор США від Коннектикуту, скрушно визнав: «Зараз в адміністрації Трампа обговорюється найсерйозніша корупційна угода в американській зовнішній політиці за всю історію. Її називають «планом миру», покликаним покласти край російській війні в Україні. Але якщо придивитися до деталей, то вона не має нічого спільного з миром. Це бізнес-угода, покликана збагатити оточення Дональда Трампа. Це суцільна корупція. Дозвольте розповісти вам цю історію».

Згідно з інформацією від видання The Wall Street Journal, Володимир Путін відправив главу свого фонду прямих інвестицій для переговорів про припинення війни в Україні зі Стівом Віткоффом, одним із друзів-мільярдерів Трампа, а також одним із його радників з питань національної безпеки. Вони зустрілися в Маямі-Біч. Джаред Кушнер також був там. Путін не послав свого міністра закордонних справ, і це важливо. Він послав свого відповідального за ділові угоди, того, хто контролює мільярди грошей, що видобуваються в результаті російських нафтових операцій.

продовження читайте на 11 сторінці

Свобода преси в Європі під ударом: кількість загроз журналістам зростає на 29%

У 2025 році ситуація зі свободою слова в Європі суттєво погіршилася. Згідно зі щорічним звітом Платформи Ради Європи, кількість зафіксованих атак на медійників зростає майже на третину, а війна Росії проти України залишається найкритичнішою загрозою для безпеки журналістів.

Як повідомляє Європейська федерація журналістів, у звіті під назвою «На переломному моменті: свобода преси 2025» зазначається, що минулого року партнери платформи зафіксували 344 серйозні інциденти проти працівників медіа. Для порівняння, у 2024 році цей показник становив 266 випадків.

Ключові висновки звіту:

Рекордні загрози: Найбільшу кількість сповіщень отримали Росія (50), Туреччина (49), Грузія (35), Сербія (35) та Україна (27) – останні здебільшого пов'язані з наслідками російської агресії.

Ціна професії: У 2025 році через російські удари загинули українські журналісти Олена Храмова, Євген Кармазін, Тетяна Кулик, французький фоторепортер Антоні Лаллікан та турецький фрілансер Хакан Тосун.

Ув'язнення як інструмент тиску: Станом на кінець 2025 року за ґратами перебували 148 журналістів. Найбільше – в Азербайджані, РФ, Білорусі та на окупованих територіях України.

Системний тиск: Окрім фізичних нападів, медіа продовжують потерпати від «замовчувальних» судових позовів (SLAPP), цифрового стеження, політичного втручання та законів про «іноземних агентів».

Хоча в деяких країнах спостерігаються спроби покращити ситуацію через нове законодавство, автори звіту констатують: лише третина урядів реагує на звернення Платформи щодо конкретних загроз.

Партнери Ради Європи наголошують, що свобода медіа має стати фундаментом нового «Демократичного пакту для Європи». Організації закликають терміново посилити захист медійників, гарантувати незалежність суспільних мовників та забезпечити дієві механізми боротьби з тиском на журналістів.

Раніше ми розповідали про те, що Національна спілка журналістів України оприлюднила щорічний безпековий звіт про напади та загрози проти журналістів і редакцій в Україні. Кількість атак на представників медіа в Україні у 2025 році зростає на 32% порівняно з попереднім роком.

З сайту НСЖУ

Університет поглиблює співпрацю зі Львівською регіональною дирекцією Суспільного Мовлення

18 березня 2026 року у Дзеркальній залі відбулося підписання угоди про співробітництво між Львівським національним університетом імені Івана Франка та філією акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» «Львівська регіональна дирекція». Сторони домовилися про нові форми взаємодії, зокрема у сфері дослідження, збереження та репрезентації аудіовізуальної спадщини України як важливої частини національної пам'яті.

Відповідний Меморандум підписали Ректор ЛНУ ім. Івана Франка академік НАН України, професор Роман Гладішевський та менеджерка філії АТ «НСТУ» «Львівська регіональна дирекція» Тетяна Колісніченко.

На початку заходу привітав гостей декан факультету журналістики ЛНУ ім. Івана Франка доцент Мар'ян Лозинський, подякувавши представникам

Суспільного Мовлення за сприяння у практичній підготовці майбутніх медійників.

Ректор Роман Гладішевський поділився баченням інституційної співпраці. «Сьогодні ми зробили ще один стратегічний крок для майбутнього української медіаосвіти. В умовах війни вітчизняні медіа, зокрема Суспільне Мовлення, набувають унікального досвіду, формуючи стандарти, на які вже зараз орієнтується світ. Певен, що посилення нашої партнерства стане фундаментом для поступу української журналістики та впровадження інновацій, що допоможуть зберегти неocenену частину історичного минулого України для наступників», – зауважив Роман Гладішевський.

Далі до присутніх звернулася менеджерка Львівської регіональної дирекції НСТУ Тетяна Колісніченко, акцентувавши на особливостях роботи Суспільного Мовлення під час війни.

Відзначимо, що окрім згаданих вище векторів партнерства, сторони також працюватимуть над реалізацією освітніх, наукових, культурно-просвітницьких програм і створенням спільних проєктів у сфері медіа та соціальних комунікацій. Зосередяться і на вдосконаленні професійних компетентностей майбутніх журналістів. Угода передбачає організацію воркшопів, тренінгів та майстер-класів від менторів Суспільного Мовлення, а також залучення молоді до ініціатив, де студенти зможуть на практиці опанувати основи проєктного менеджменту.

Центр комунікації ЛНУ

Магістерська програма з журналістики НУ «Львівської політехніки» отримала Сертифікат про міжнародну акредитацію

25 березня у місті Перемишлі (Польща) відбулося вручення сертифікатів освітнім програмам з номінацією "Спеціальність з майбутнім", що організувалося Фондом розвитку освіти та вищої школи Польщі та Креативної агенції PRC.

Це вже десята Галя, але цьогоріч вона була особливою, оскільки вперше участь взяли українські університети зі своїми програмами.

Експерти високо (46 балів зі 50) оцінили магістерську програму з журналістики Національного університету "Львівська політехніка", що була подана кафедрою журналістики та засобів масової комунікації Інституту права, психології та інноваційної освіти.

Серед переваг освітньої програми експерти виокремили:

1. дуже сильна практико-орієнтована, компетентнісна конструкція програми: PBL, case studies, peer-learning, симуляції/role-play, flipped classroom; робота з інструментами фактчекінгу, аналіз даних і візуалізації;
2. потужна матеріально-технічна база: сучасні медіалабораторії (телестудія, радіо/подкаст, режисерський-монтажні комплекси) з доступом до обладнання для проєктів;
3. добре задокументована співпраця з роботодавцями (Рада роботодавців, корекції програми) та вимірювані досягнення студентів/випускників галузі;
5. сильний компонент інтернаціоналізації (запрошені викладачі, співпраця та грантова активність викладацького складу).

Загальний висновок експерта - програма відповідає критеріям на високому рівні завдяки поєднанню сучасних методів навчання, потужної лабораторної бази, співпраці з ринком та прямої відповіді на виклики війни/інформаційної безпеки.

Зі сторінки ФБ «Кафедра журналістики та засобів масової комунікації»

Мар'яна Задорожня: "У мене є два крила – журналістика і капеланство"

Повномасштабна війна для багатьох стала межею, після якої більше неможливо жити "як раніше". Для Мар'яни Задорожньої цей час став точкою зміни та відкриття двох нових напрямків – журналістики та капеланства. Медійниця та служителька Маріупольського підрозділу військових капеланів розповіла у Львівському офісі об'єднаного Західноукраїнського центру журналістської солідарності про духовну підтримку військових на фронті, зміну людини перед лицем смерті та як прийшла до капеланства.

–Мар'яно, що для вас є головним у поєднанні журналістики й капеланства та чому саме ці дві сфери стали для вас визначальними?

–Я завжди кажу, що в мене є два крила: журналістика і капеланство. Вони співзалежні. Мій шлях у журналістиці розпочався з початком повномасштабної війни. Тоді виникла внутрішня потреба розмовляти з людьми. Це продиктовано часом, у якому ми живемо.

Я людина з багаторічним життєвим досвідом, розумінням життя, і хотіла б приходити до людей із цим та ділитися. Журналістика допомагає говорити з людьми. А я маю гостру потребу в такій час говорити й доносити ті речі, які йдуть зсередини. Саме говоріння у молитві, у службі – це капеланство, це спілкування з військовими.

–Як ви прийшли до капеланського служіння і що стало для вас внутрішнім поштовхом, щоб обрати цей шлях?

–Тема теології, світотворення, давності або наявності вищої сили цікавила мене давно. Були дуже гострі моменти, коли я хотіла знати, чому саме жінок немає на керівних посадах будь-яких релігійних громад та чому світ створений для чоловіків. Саме з цим внутрішнім поштовхом я йшла й іду досі.

Зараз, до речі, я проходиму онлайн-навчання в Богословській академії, щоб заявити про те, що ми, жінки, теж маємо глибокі знання, величезну інтуїцію, чуттєвість, чутливість, мудрість, з якою могли би послужити Богу і світу. А війна стала таким "важелем", який спрацював у потрібний час у потрібному місці.

–Що для вас бути капеланкою під час повномасштабного вторгнення? Який сенс доносите людям через цей шлях?

–Може трошки банально звучатиме, але я хотіла б в якійсь мірі повернути до Бога і врятувати людей від того, куди вони зайшли і як вони себе ведуть у теперішньому світі. Особливо у світі дуже жорстокої для України війни.

А щодо капеланського служіння безпосередньо на фронті, то моє внутрішнє покликання – надавати велику духовну підтримку воїнам, які перебувають у надзвичайно складних життєвих обставинах. Багато з них відчувують себе приреченими, ніби мають "квиток в один бік". З ними треба розмовляти молитовно, просто духовно. Абсолютно без рамок чи шаблонів, які десь колись нам нав'ювали навіть релігії. Ця потреба сиділа в мені і вона є в мені. Я впевнена, що своїм внутрішнім енергетичним запалом зможу і допоможу хлопцям.

–А як змінюється віра людей на війні та чи доводилося вам працювати з військовими, які раніше не вірили в Бога?

–Були такі випадки, коли військові прямо казали, що дійсно не вірили. Але коли зіткнулися з глибокими моментами своєї власної можливої смерті, сприйняття змінилось. Вони казали, що перша фраза, яка звучить у людини, коли вона розуміє, що може ось-ось загинути, – це "Боже, врятуй мене".

Люди говорили, що ця фраза автоматично вириває з середини душі. Наскільки я знаю, навіть найбільші атеїсти, коли помирили і лежали на лоні смерті, кликали Бога – це описано неодноразово і в літературі, і в документальних та художніх фільмах.

Я часто спостерігаю, що віра сприймається як те, що єдино правильне в нашому житті. Люди перед лицем смерті скидають з себе всі системні, соціальні речі, які заважають у житті, коли вони живуть у тилкових містах. Перед лицем небезпеки люди відчують вищу силу, відчують Бога і говорять про це всі. Немає жодного воїна, захисника чи захисниці, які би про це не говорили.

В умовах важких боїв хлопці звертаються до Бога. Навіть там, де, здавалося б, вони розуміли, що не повернуться – повертаються. Хлопці виживають, і їхня віра, їхня "зірка в очах", що ми все ж таки живемо, керовані вищими силами, творцем і Богом, надзвичайно міцніє.

–Що для вас є найскладнішим у капеланській службі, а що – найбільш світлим і надихаючим?

–Найважче розуміти, що це непростий шлях. У мене є такий зв'язок із Богом, напевно, ще з юності, може, й з дитинства. Нещодавно мені приснився сон: я засинала з внутрішнім запитом, який зараз є у всіх українців. Я думала, коли закінчиться війна в Україні.

Уві сні я три рази почула голос: війна закінчиться лише тоді, коли зміниться людство. Якщо людство не зміниться, війна не закінчиться. І тому найважче в служінні те, що люди занесені у надзвичайно матеріальні недуховні речі. Здавалося б, після такої біди люди мали змінитися, стати добрішими, відкритішими, думати не лише про власний комфорт, а про те, що окрім тіла є ще й душа, – і це набагато важливіше. Це тяжкий шлях, я це розумію.

У моєму оточенні є багато людей, які скептично до цього ставляться, але це не змінює мого рішення. Надихає те, що я зможу зробити гарні добрі речі і, дай Бог, залишитися в серцях, у душах і, можливо, в історії.

–Що б ви хотіли, аби цивільне суспільство краще розуміло про військових і про роботу капеланів?

–Я хотіла б, щоб цивільне суспільство зрозуміло: життя в метушні, у біготні між супермаркетами – це не життя, це лише убоге існування. Хотілося б, щоб люди, які мають достаток, зрозуміли, що все в житті тимчасове. Війна може стати доказом цього, щоб люди більше спілкувалися між собою, допомагали, були милосердними, розуміючими і щоб був великий конект із військовими.

Найбільший щабель забезпечення має бути на державі, але там, де люди можуть допомогти – продуктами, одягом, невеличким донатом, спілкуванням біля лікарень, на вулиці – треба скоротити прірву, яка чомусь існує між цивільними і військовими. Я розумію, що є багато запитань до ТЦК, і наголошую: не має бути ніякого насильства над людьми. Має бути нормальна роз'яснювальна навчальна робота, мотивація і тоді хлопці, чоловіки і навіть жінки будуть іти на фронт.

–Які у вас плани на подальший шлях у журналістиці, можливо, воєнній? Як ви хочете поєднувати це все, чого хочете досягати?

–Як журналістка я ще повністю на фронті не розкрилася, бо є певна процедура, яку я проходжу. Моя перспективна ціль – документування і фільмування того, що там відбувається, щоб люди в Україні чи у світі, які цього не знають з різних причин, могли побачити. На превеликий жаль, у сучасному світі при всіх технологіях відбуваються речі, через які людство може дуже швидко скотитися до "кам'яного віку".

Я маю власні авторські проекти. Зараз відновлюю проект "Наша реальність" на телерадіокомпанії "Лемберг" – це плани, які ще закриті для всіх. Також відновлюю проект "Терапія в прямому", де ми з психотерапевтом, травмотерапевтом Оленою Косак вели психотерапію з військовими та їхніми родинami: вона як фахівець, я більше як наставник і ведуча.

–Як війна змінила особисто вас як людину та про що мрієте після перемоги, яким бачите своє майбутнє?

–Я стала в деяких моментах гострішою. Більше говорю людям правду в очі. Коли бачу несправедливість, неправду, некомфорт, недобрі людські речі – говорю про це відразу. Я потерпаю від того, але робитиму це й надалі.

Своє майбутнє бачу там, де я буду корисна людям і де зможу змінити систему. Наша система пригнічує людей. Я вважаю, що рабство не відмінили – його узаконили. Більшість людей на 80% живуть у рабстві системи. У мене багато питань до системи, і якщо б я могла, була б біля тих людей, які хочуть її змінити, трансформувати, бо є над чим працювати. Люди не повинні жити в бідності, не повинні виживати.

продовження матеріалу з 8 сторінки

Чому він це зробив? Тому що він знає, що спосіб змусити людей Трампа погодитися продати Україну – це запропонувати угоду, яка зробить друзів-мільярдерів Трампа ще багатшими. Ось деякі приклади: Exxon Mobil зараз веде таємні переговори з «Роснефтью» – найбільшою державною енергетичною компанією Росії – щодо масштабного газового проекту на Далекому Сході Росії, що може відбутися лише за умови закінчення війни та зняття санкцій з компанії. Донори Трампа зараз також намагаються втрутитися в санкції. Один донор нещодавно заплатив сотні тисяч доларів лобісту, який майже повністю наблизив до найближчого оточення Трампа, щоб спробувати купити трубопровід «Північний потік 2» – це російський газопровід – знову ж таки, те, на чому ці інвестори можуть збагатитися лише за умови закінчення війни та скасування санкцій США.

Ще один близький соратник Трампа веде переговори про придбання частки в російському арктичному газовому проекті. Ось що отримують друзі-мільярдиери Трампа.

Але що отримує Україна? Нічого. Нічого! Ця угода продає Україну. Фактично, ця угода вимагатиме від України віддати Росії територію, яку Росія наразі навіть не контролює. Вона передбачає амністію за всі воєнні злочини, скоєні Путіним. Вона не створює жодних гарантій безпеки для України в майбутньому. Ця мирна угода є катастрофою для України, але вона відверто показує, наскільки кмітливий Володимир Путін. Він знає, як підкупити Дональда Трампа та Стіва Віткоффа: заплатити їм, заплатити їхнім друзям, зробити послугу своїм друзям-мільярдам. І якщо ви це зробите, то вони готові будуть продати українську безпеку, європейську безпеку та американську національну безпеку. Це жахлива угода для України, але це чудова угода для Трампа та друзів-мільярдерів Віткова».

Сьогодні знаменитий класик міг би прокоментувати дії американського президента: «Якого дідька, Трампе!» («What the Dickens, Trump!»). І це аж ніяк не «англійський гумор», яким досконало володів Чарльз Діккенс (Dickens у перекладі означає «дідько»), – письменник з таким чудернацьким прізвиськом мав право застерегти нащадків: «Немає ніякої надії на скільки-небудь значне підвищення морального рівня американського народу. З кожним роком країна йтиме назад, з кожним роком рівень суспільної думки знижуватиметься; з кожним роком конгрес та сенат дедалі менше щось означатимуть в очах усіх порядних людей; і нащадок, що вироджується, своїм поганим життям все більше ганьбитиме пам'ять Великих Батьків Революції». Нині переконуємось, що Чарльз Діккенс, на жаль, мав рацію.

Олег К. РОМАНЧУК

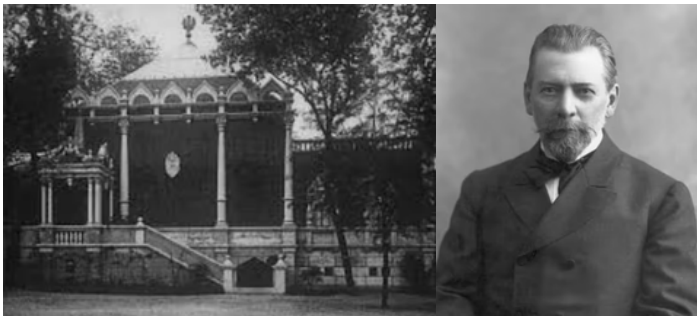
Венеційська бієнале 2026, як ідеологічний та культурний український фронт

Венеційська бієнале мистецтв, відома як «Олімпійські ігри у світі мистецтва» пройде з 9 травня по 22 листопада 2026 року. Вже сьогодні ця загальнопланетарна подія перетворюється на один із найгарячіших майданчиків глобального протистояння.

Для України участь у 61-й Міжнародній виставці мистецтв під темою «В мінорних ключах» (In Minor Keys) – це не просто презентація творчості, а справжній культурний та інформаційний фронт, де відвоюється право на суб'єктність та деколонізацію власної багатовікової спадщини.

Битва за історію: Меценатство Ханенка

Одним із ключових аспектів цього фронту є деколонізація історії російського павільйону в Садах Джардіні.

Будівля російського павільйону була зведена у 1914 році. Проект та роботи профінансовані українським меценатом Богданом Ханенком, який виділив близько 30 000 рублів (станом на теперішній час це орієнтовно 2 млн. дол. США).

Сьогодні росія намагається використати цей простір, побудований на українські кошти, як інструмент своєї пропаганди. А ми, як і кожен з нас має цьому активно протидіяти.

російський "Троянський кінь" та м'яка сила

Після бойкоту бієнале 2022 року опозиційними російськими митцями та передачі кремлівською клікою павільйону Болівії у 2024-му, рф оголосила про "тріумфальне повернення" у 2026 році з проектом "Дерево вкоринене в небі" (The Tree is Rooted in the Sky). Проте за поетичною назвою ховається чітка стратегія задіяної державної пропагандистської машини на "відбілювання" та виправдання війни проти України. Комісаркою павільйону призначено Анастасію Корнеєву, доньку генерала ФСБ та голови "Ростеху", а її партнеркою стала - донька міністра іноземних справ рф Лаврова. алучення артистів із Малі та Аргентини має на меті продемонструвати нібито відсутність ізоляції та зв'язок із "Глобальним Півднем", оминаючи Захід.

Фактично це спроба агресора здійснити "нормалізацію" відносин через мистецтво.

Українська відповідь: Від абстракції до реальності

Український павільйон у 2026 році готує проект "Гарантії безпеки" (Security Guarantees), що фокусується на темах стійкості та пам'яті. Головним об'єктом стане скульптура Жанны Кадирової "Олень", евакуйована зі зруйнованого Покровська. За задумом ідеологів української презентації, це мало б створити

сильний контраст: поки росія пропонує ефемерні метафори про "дерево в небі", Україна виставляє фізичний доказ війни - врятований артефакт із зони бойових дій.

Хоча, як на мене до українського перфомену доцільно було б додати пам'ятний знак з Покровська про знаменитий на весь світ "Щедрик" Леонтовича.

Міжнародна ізоляція та санкційні заходи

Спроба повернення рф викликала досить відчутне занепокоєння, шкода що так потужно лише в Європі. Понад 22 міністри культури європейських країн та Єврокомісія виступили проти участі країни-агресорки¹, погрожуючи відкликанням фінансування. Окрім політичного тиску неминучі санкційні бар'єри. Павільйон є державною власністю підсанкційної країни, що унеможливує легальне наймання підрядників, банківські операції чи закупівлю обладнання в Європі.

Важливо, щоб Венеційське бієнале 2026 року стало критичним тестом для світових культурних інституцій та індустрій, фактором нетерпимості до несправедливості, до нехтування міжнародними правовими нормами. Україна повинна по максимуму використати цей шанс, цей потужний майданчик як фронт для відстоювання та відвоювання своїх інтересів, миротворчих ідей, промоції творів українських митців, промоції українства, а також як рупор доводячи, що мистецтво це також ідеологічний та культурний фронт на якому брехня, віроломство, підступність агресора повинно "згинуть як роса на сонці".

До речі, про роль меценатства у розвитку мистецтв, про особливу роль, зокрема, митрополита Андрея Шептицького поговоримо в наступних публікаціях.

Андриян Фітьо – військовослужбовець 103-ї бригади Сил ТРО ЗСУ, журналіст 3 сайту "Гал-інфо"

Олександр Черниш нагороджений Почесною грамотою НСЖУ

Національна спілка журналістів України відзначила Черниша Олександра Володимировича, члена НСЖУ, Почесною грамотою — за активну громадську діяльність та реалізацію всеукраїнського соціально-дослідницького проекту «Голоси майбутнього».

Проект став одним із помітних прикладів системної роботи з молоддю в умовах війни та спрямований на формування якісної доказової бази для розвитку молодіжної політики та післявоєнного відновлення України.

Про проект «Голоси майбутнього»

«Голоси майбутнього» — це всеукраїнське дослідження про те, як українська молодь в умовах війни формує запит на справедливість, переосмислює роль держави та утверджується як суб'єкт державотворення, що визначатиме траєкторію післявоєнного відновлення України.

Проект реалізовувався Комітетом з питань молоді і спорту Молодіжної ради при Голові Верховної Ради України у партнерстві з ГО «Козацька гвардія України» та Society Development Academy, а також з підтримки Міністерства молоді та спорту України, Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту та ГО «Українська асоціація студентів».

Мета та масштаб

Мета проекту — виявити потреби, настрої, страхи та прагнення сучасної української молоді, дослідити її готовність до активної життєвої позиції, праці та участі в громадських і державних ініціативах, а також оцінити рівень обізнаності у сфері молодіжної політики.

У межах проекту було проведено:

- 42 онлайн-сесії з представниками 36 закладів вищої освіти та 6 молодіжних рад при обласних державних адміністраціях України;
- зібрано понад 1202 відповіді в анкетуванні.

Також проект здобув рекорд Національного реєстру рекордів України у номінації: «Найбільша кількість учасників онлайн-опитування серед студентів».

Ключові результати дослідження

Результати проекту зафіксували низку важливих тенденцій, серед яких:

- молодь формує чіткий запит на справедливість і прозорі правила;
- війна стала фактором швидкого дорослішання та зростання відповідальності;
- високим залишається рівень волонтерської участі (68,4%);
- значна частина молоді прагне впливати на розвиток країни, але потребує механізмів участі та доступу до прийняття рішень.

Інститут політико-правових та релігійних досліджень оголошує конкурс на здобуття Всеукраїнської літературно-мистецької премії «Київська книга року» - 2026.

Метою Премії є підтримка творчих діячів, відзначення авторів, видавництв, представників творчої спільноти, які зробили значний внесок у популяризацію української книжки, популяризація творчості, утвердження високих мистецьких стандартів у національному письменстві і літературній критиці, створення умов для творчого зростання.

- На здобуття Премії висувуються оригінальні книжкові видання видані українською мовою протягом останніх трьох років в Україні.

- Видання, висунуті на здобуття премії, мають бути змістовними та видані на високому естетичному, художньому та поліграфічному рівні.

Висунення видань на здобуття Премії здійснюється авторами (співавторами) виданих творів, видавництвами, видавничими організаціями, редакціями періодичних видань, громадськими організаціями, творчими спілками, літературно-мистецькими об'єднаннями, закладами вищої освіти, бібліотечними та науковими установами.

Для участі у відборі на здобуття Премії подаються до Інституту політико-правових та релігійних досліджень в електронному вигляді наступні матеріали:

1. заявка на висунення твору на здобуття Премії;
2. видання у трьох примірниках, що висувається на здобуття Премії;
3. розширена анотація видання;
4. творча характеристика автора (співавторів) виданого твору;
5. обґрунтування висунення видання на здобуття премії.

Матеріали разом із заявкою та номером ідентифікатора про направлення поштового відправлення направляються супровідним листом на e-адресу Інституту (e-mail: institute2014@ukr.net), вказавши у темі повідомлення «Премія Київська книга року», а також оригінали вищезазначених документів разом з виданням у друкованому вигляді (в 3-х примірниках) на поштову адресу Інституту 03150, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 57/3.

Прийом видань здійснюється з 09.03.2026 по 01.08.2026.

Оголошення переможців - 24.08.2026.

Детальніше з умовами Премії пропонуємо ознайомитись у Положенні про Всеукраїнську літературно-мистецьку премію «Київська книга року», затвердженим 13 листопада 2021 року.

Організатор: Герасименко Олександр Олександрович, організатор, institute2014@ukr.net

Додаткова інформація: www.facebook.com/institute2015

ЗАСНОВНИК - Львівська обласна організація Національна спілка журналістів України.

Реєстраційне св. ЛВ №1348/602-Р, видане 09.05.2024р.

РЕДАКЦІЙНА РАДА: Я. Климович, Н. Войтович, К. Пастух

Адреса редакції: 79007, вул. С. Крушельницької, 5, офіс 3

Конт. тел.: 032 261 0222 e-mail: lvmedia@ukr.net

Комп'ютерна верстка: ГО «Право та Справедливість»

Друк - ТОВ «Ромус-Поліграф», м. Львів, вул. Б. Хмельницького, 119А